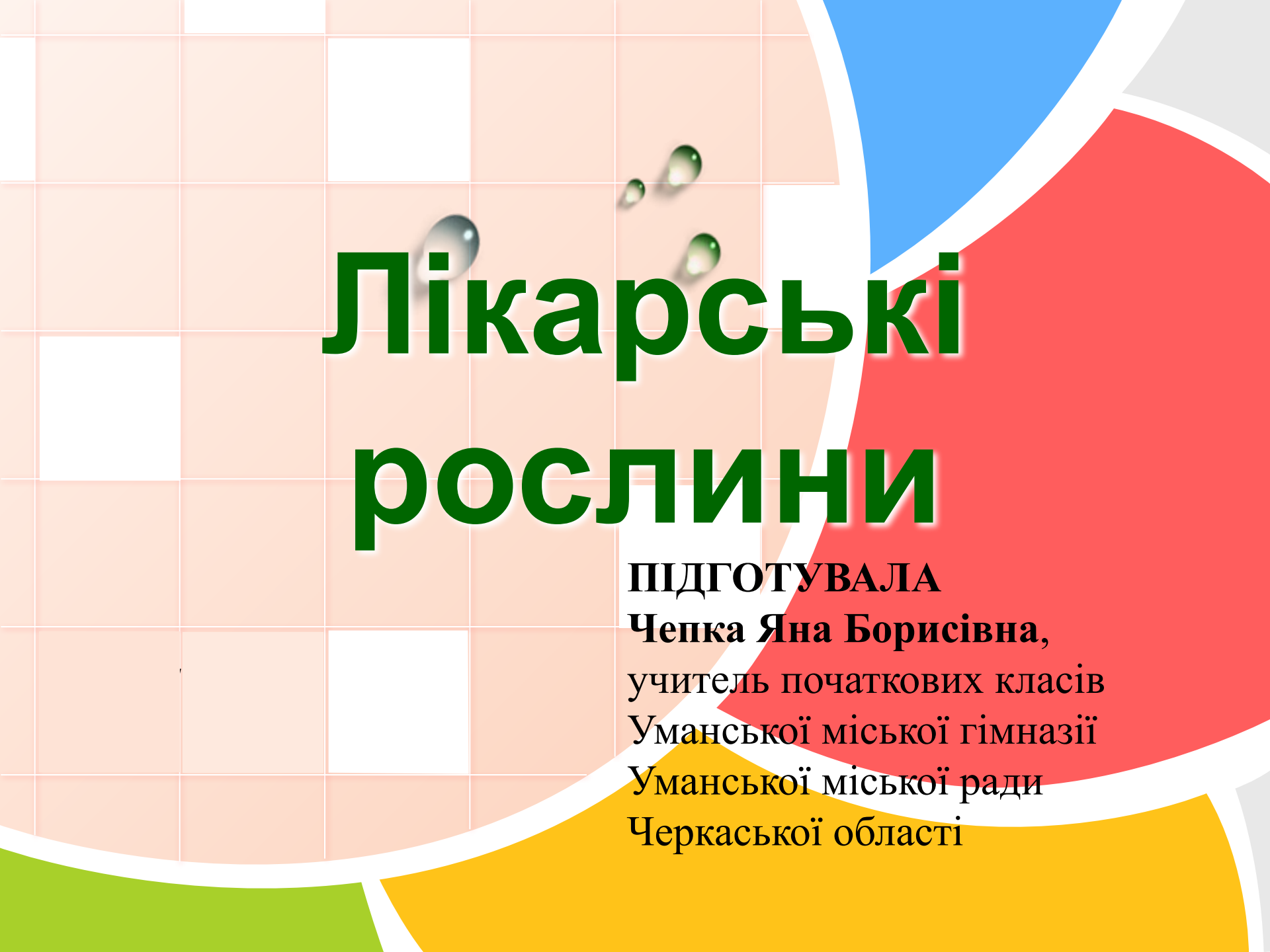

Лікарські рослини

ПІДГОТУВАЛА

Чепка Яна Борисівна,

учитель початкових класів

Уманської міської гімназії

Уманської міської ради

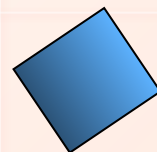
Черкаської області

Лікарські рослини

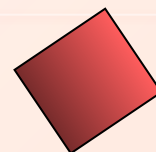
Ще в давнину люди навчилися лікувати різні хвороби травами. Вони щиро вірили, що рослини мають чарівну силу. Тому й назви давали їм гучні і промовисті – дивосил, звіробій, чистотіл, календула...

Воно й справді, більшість рослин має цілющу здатність. Ростуть вони повсюди: і в лісі, і в полі, й на луках. А чимало їх ми сіємо на ланах та городах.

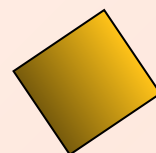
Щоб користуватися лікарськими травами з користю, а не шкодою для здоров'я, треба добре знати їхні властивості.

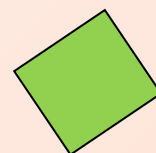
дерева

кущі

трави

відгадай

Калина звичайна

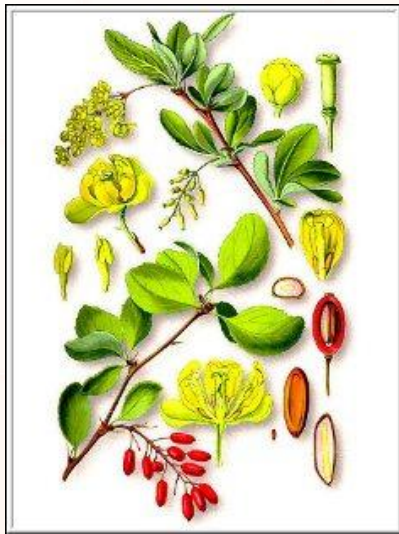
Поширена майже по всій Україні. Запаси сировини значні. У науковій медицині застосовується кора калини як кровоспинний, заспокійливий засіб, знижує кров'яний тиск, а плоди використовують як сечогінний і вітамінний засіб, при шлункових і простудних хворобах.

Шипшина собача

Росте на схилах, узліссях, рідше під пологом мішаних і листяних лісів, уздовж доріг, на пустищах. У медицині плоди застосовують при хворобах печінки, нирок, сечового міхура, серця, при підвищеній кислотності шлункового соку, туберкульозі легень. З них готують препарат холосас. Пелюстки, уварені з медом, застосовують при рожистих запаленнях шкіри, відвар коренів — при каменях у нирках і гіпертонії; гілки — при дизентеріях і розладах кишково-шлункового тракту. Маслянистий екстракт та олія шипшини використовують зовнішньо при трофічних виразках, деяких захворюваннях шкіри і слизових оболонок.

Барбарис звичайний

Росте у підліску, в хвойних і мішаних лісах, на узліссях, в чагарниках, на кам'янистих схилах. Барбарис поширений по всій Україні. У медицині використовують листки, кору й корені барбарису як засіб, що знижує кров'яний тиск і серцебиття. Вони мають також глистогінні й кровоспинні властивості. Ягоди барбарису рекомендують для збудження апетиту, тамування спраги, поліпшення роботи шлунка, зниження кров'яного тиску. Корені використовують при захворюванні печінки.

Глід колючий

Кущ росте у парках, по узліссях листяних лісів, серед чагарників, на крутих річкових берегах у Закарпатті. Для лікарських потреб заготовляють квітки і плоди. Застосовують при розладах серцевої діяльності, при безсонні. Понижує збудливість нервової системи, тонізує серцевий м'яз, посилює кровообіг у судинах серця і мозку, знімає неприємне відчуття у ділянці серця, знижує кров'яний тиск і поліпшує загальний стан.

Бузина чорна

Бузина чорна росте в підліску листяних і мішаних лісів, по чагарниках, на лісових порубах, узбіччі лісових доріг, на узліссях. Світлолюбна рослина. У медицині застосовують квітки, квіткові бруньки й листки. Їх використовують як потогінний і сечогінний засіб, при простуді, кашлі, для інгаляції та полоскань, а препарати з них - при ларингітах, бронхітах, грипі, захворюванні нирок і сечового міхура, при невралгіях.

Беладонна

Росте в листяних лісах, між чагарниками, на молодих лісосіках переважно на відкритих місцях. Міцний відвар коренів призначають при захворюванні нервової системи. З коренів і листків одержують атропін. Коріння збирають восени (вересень-жовтень) з рослин другого року. Заготовляють тільки м'ясисті, соковиті, бічні корені, видаляючи дерев'янисту основу головного кореня. Сушать в затінених, добре провітрюваних місцях. Вся рослина отруйна, що слід враховувати під час її збирання і сушіння: не торкатися носа, очей, губ, а після закінчення роботи мити руки.

Безсмертник пісковий (безсмертник)

Росте цмин у соснових і мішаних лісах, на галявинах. Зустрічається майже по всій Україні. Запаси сировини значні. У медицині використовують кошики цмину як жовчогінний засіб при хворобах печінки і жовчного міхура. Квітки входять також до складу жовчогінних та інших чаїв, що застосовують для лікування хвороб сечового міхура та гастритів, а також як кровоспинний засіб.

Валеріана лікарська

Валеріана лікарська росте у вільшнях, на сирих і заболочених луках, у сирих листяних і мішаних лісах. Поширена майже по всій Україні. У медицині застосовують кореневища з коренями валеріани що заспокійливо діє на нервову систему; при запамороченнях, безсонні, астмі, болях у животі і спазмах кишечника, хворобах щитовидної залози, як протиблювотний і глистогінний засіб.

Дивосил високий

Дивосил високий поширений в лісовій і лісостеповій зонах України. Ростає на луках, галявинах, по узліссях листяних і соснових лісів, берегів річок і озер, у місцях виходу ґрунтових вод. Дивосил має протизапальну, жовчогінну, відхаркувальну дію. Корінь та кореневище оману призначають у вигляді відвару, настою, настоянки, порошку або мазі. Мазь призначають при екземі та свербінні шкіри.

Звіробій звичайний

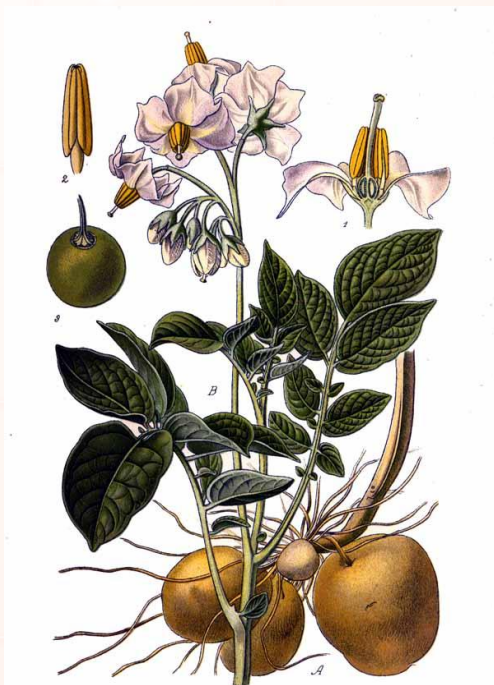
Поширений по всій території України. Запаси сировини значні. Ростає у мішаних лісах, на галявинах, лісосіках, серед чагарників. Тіньовитривала рослина. Цвіте у червні-серпні. У медицині використовують квітучі верхівки пагонів як в'яжучий, протизапальний і тонізуючий засіб при кровохарканні, кашлі, проносах, коліках, хворобах печінки, для укріплення ясен.

Календула лікарська (нагідки)

В Україні дикорослі нагідки не трапляються, проте рослина широко розповсюджена, її вирощують для медичних потреб на спеціальних плантаціях, саджають на городах і присадибних ділянках. Квітки нагідок здавна застосовують у медицині. Рослина виявляє бактерицидну, протизапальну, ранозагоювальну та заспокійливу дію, її препарати знижують тиск, прискорюють обмінні процеси у печінці.

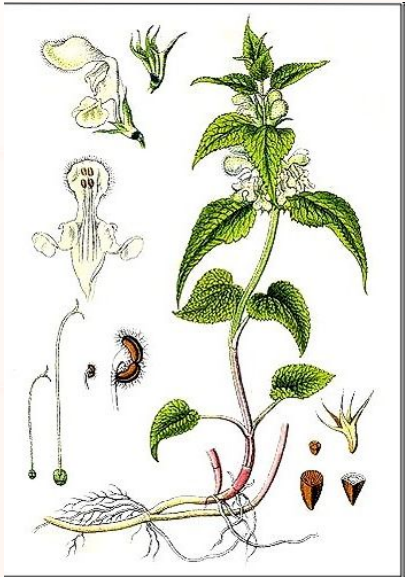
Картопля їстівна

Однорічна (в культурі) та багаторічна (в дикому стані) трав'яниста бульбоутворююча рослина родини пасльонових. Стебла прямостоячі або висхідні, ребристі, розгалужені, 60-100 см заввишки.

З лікувальною метою використовують бульби червоних сортів картоплі. У народній медицині використовують і квітки рослини.

Кропива глуха

Росте у листяних і мішаних лісах. Поширена у західному Поліссі та Лісостепу. З лікувальною метою у медицині використовують віночки квіток глухої кропиви білої при катарі дихальних шляхів, малярії, хворобах селезінки, як кровоспинний засіб при легеневих кровотечах, при хворобах сечових шляхів, проти захворювань шкіри, екзем, золотухи, від грижі. Застосовують кропиву як тонізуючий засіб, при болях у грудях і шиї, для збудження апетиту. Корінь настояний на спирту, тамує зубний біль. Зовнішньо застосовують для очищення шкіри від фурункулів, припарки — при пухлинах і опіках.

Кропива дводомна

Росте на території України — по засмічених місцях, в городах, у садах, під тинами, в малині. Застосовують як сечогінний засіб при ниркових захворюваннях, кровохарканні, кровотечах з носа, при випаданні волосся миють голову.

Конвалія травнева

Росте по всій території України у світлих мішаних і листяних лісах, серед чагарників. Препарати з конвалії регулюють діяльність серця, кумулятивних властивостей не мають. Препарати конвалії звичайної регулюють діяльність і підвищують тонус серця, заспокоїливо діють на центральну нервову систему. Застосовують спиртові настойки, рідше — в чистому вигляді, частіше — з валеріаною. Свіжа трава використовується в гомеопатії.

Лопух великий

Росте як бур'ян. Зустрічається на смітниках, біля жител і доріг, у лісах, на полях поодинокі і групами. У медицині корені лопуха використовують як сечогінний, потогінний засіб, а також при подагрі, цукровому діабеті, каменях у нирках, печінці, захворюваннях шкіри (екземи, вугри, лишай), золотусі, виразці шлунка. Настій коренів на оливковій олії відомий під назвою «реп'яхова олія» як засіб, що запобігає випаданню і сприяє росту волосся на голові.

Любисток лікарський

Любисток лікарський — трав'янистий багаторічник з добре розвиненими коренями, висота його 120-200 см. З лікарською метою зазвичай використовують корені рослини, рідше — її наземну частину і плоди. Корені викопують восени, причому тільки у 3-4-річних рослин. Сушать у затінку на відкритому повітрі чи у теплому приміщенні.

Мати-й-мачуха

Росте на глинистих схилах, у ярах, по берегах річок і озер, на окраїнах вільхових боліт. Тіньовитривала рослина. Цвіте в березні — квітні. Поширена майже по всій Україні, У науковій медицині з лікувальною метою використовують листки , рідше квіти. Їх застосовують як відхаркувальний засіб при хворобах дихальних шляхів та при кашлі.

Меліса лікарська

На Україні рослина дуже популярна як серед знавців народної медицини, так і серед пасічників, оскільки меліса — чудовий медонос. Вирощують її і як технічну культуру в окремих господарствах. З лікувальною метою використовують листки і квітконосні стебла, які зрізують під час цвітіння рослини. Сонячного літа з частими дощами збір трави меліси лікарської проводять іноді 2—3 рази протягом сезону. Застосовують при нервовому перезбудженні.

М'ята перцева

М'ята перцева в дикому стані не росте. Являє собою гібрид, одержаний від схрещування м'яти водяної з м'ятою колосковою або зеленою. У лісостепових районах України її вирощують як ефіроолійну рослину. Листя м'яти входить до складу потогінного, жовчогінного, шлункового та заспокійливих чаїв. Олія м'яти перцевої як освіжаючий та антисептичний засіб входить до складу полоскань, зубних порошків і паст; м'ятна вода для полоскання ротової порожнини; краплі зубні — по 2-3 краплі на кусочку вати вкладають у дупло хворого зуба.

Кульбаба лікарська

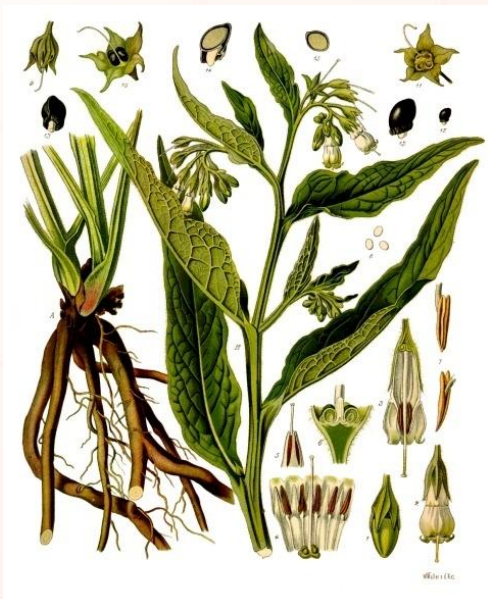

Кульбаба лікарська росте в зріджених мішаних і листяних лісах, як бур'ян на лісокультурних площах, у розсадниках, парках і лісопарках, трапляється на пустирях, поблизу жител, доріг, по узліссях. Поширена по всій Україні, особливо в лісостепових районах. У медицині використовують корінь кульбаби.

З нього готують порошки, екстракти, відвари; їх включають разом з хвощем, деревієм та іншими травами до складу шлункових і апетитних чаїв. Рекомендують як апетитний, жовчогінний і проносний засіб, що поліпшує травлення.

Живокіст

Росте живокіст на берегах річок, на вологих луках. Цвіте у травні-липні. Поширений майже у всій Україні. Лікарською сировиною живокосту є корені. Їх заготовляють восени, висушують у тіні або на горищах. Строк зберігання – три роки. У медицині використовують як добрий обволікаючий і відхаркувальний засіб. Зовнішньо використовують свіжий корінь або сік з нього при чиряках, виразках, носових кровотечах та при переломах кісток.

Подорожник ланцетолистий

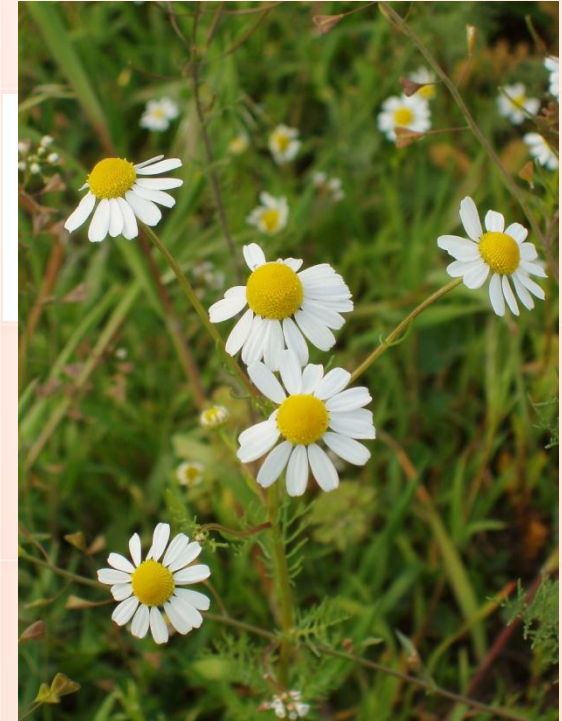
Росте на всій території України в степах, на степових схилах, кам'янистих відслоненнях, луках і трав'янистих місцях та серед чагарників. Препарати з листя подорожника виявляють багатосторонню терапевтичну дію: протизапальну, знеболюючу, кровоспинну, ранозагоювальну, снотворну, та протиалергічну. Відвар із листя подорожника призначають при бронхітах, туберкульозі легень, коклюші, та інших захворюваннях дихальних органів.

Полин гіркий

Полин гіркий росте в мішаних і листяних лісах, на галявинах, вирубках, уздовж лісових доріг і просік, на лісокультурних площах тощо. Поширена по всій Україні. У медицині використовують пагони полину гіркого. Препарати з нього застосовують для збудження апетиту і поліпшення травлення. Трава входить до складу жовчогінних і апетитних чаїв.

Ромашка лікарська

В природних умовах невеликими заростями росте майже по всій території України біля доріг, на пустирях, полях, городах, в садах і узліссях, тощо. В медицині використовують сушені квіткові кошики. Відвари використовують для полоскання рота, примочок, обмивання гнійних ран.

Спориш звичайний

Спориш звичайний — це бур'ян лісосік, лісових розсадників і лісокультурних площ, росте на просіках, лісових дорогах. Поширений спориш по всій Україні, промислова заготівля можлива в усіх областях України. Запаси сировини значні.

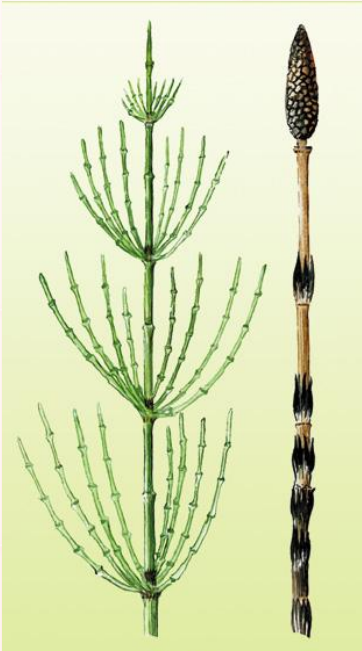
У медицині спориш застосовують від малярії, пухлин, пропасниці, туберкульозу легень, проносу, ревматизму, як кровоспинний і сечогінний засіб, при хворобах кишково-шлункового тракту, при лікуванні коклюшу, бронхіальної астми, кашлю, при порушенні обміну речовин.

Деревій звичайний

У природних умовах на території України деревій звичайний зустрічається практично в усіх районах. Ростає у мішаних лісах на галявинах, в чагарниках, на лісокультурних площах, лісосіках, уздовж доріг. Деревій як цінна лікарська рослина відомий ще з глибокої давнини. У науковій медицині використовують верхівки квітучих рослин. зрідка листки або кошики як кровоспинний засіб, при внутрішніх кровотечах, при хворобах кишково-шлункового тракту, при зовнішніх кровотечах, як протиконвульсивний, апетитний засіб, при порушенні обміну речовин.

Хвощ польовий

Злісний засіювач полів і городів поширений особливо у вологих місцях, на кислих ґрунтах, на болотах, вогких луках, по берегах рік та різних водойм. Хвощ польовий є складовою частиною багатьох відварів, що застосовуються при кашлі, ревматизмі, захворюваннях нирок і сечового міхура, а також очищає кров.

Чорниця

Поширена на Поліссі, у Карпатах, зрідка у північному лісостепу. Тільки на Поліссі України щорічно можна заготовити в середньому до 30 тис. тон ягід. У медицині використовують ягоди і листки чорниці. Висушені ягоди застосовують як в'яжучий засіб при гострих і хронічних проносах, особливо у дітей. Листки використовують як засіб при лікуванні початкових форм цукрового діабету, для профілактики променевої хвороби.

Чистотіл звичайний

Поширений на Поліссі, в Лісостепу, в Степу і в Карпатах. Чистотілом лікують хвороби шкіри (виводять бородавки, гострокінцеві конділоми, мозолі, червоний вовчий лишай, коросту, екзему, псоріаз, туберкульоз шкіри). Свіжим соком чистотілу лікують помутніння рогівки очей і плями на ній.

Шалфей лікарський

Для лікування хвороб шлунково-кишкового тракту, для пожвавлення травлення, при хворобах печінки і жовчного міхура, для зниження підвищеного тиску крові, а також як сечогінний, вітрогінний засіб, що в'яже,—для полоскання горла, рота, при зубному болю (флюсах).

Щавель кінський

Трапляється ця рослина зазвичай на заплавах лук, берегах річок і озер, інколи вздовж польових доріг і на засмічених місцях. Широко розповсюджена в усіх регіонах України, крім Карпат і Прикарпаття. У медицині застосовують корені й вкриті листям верхівки рослини для лікування шкірних захворювань рекомендують примочки з настоєм та екстрактом щавлю.

Акація біла

Акація біла родом з Північної Америки, акліматизована на півдні нашої країни. Ростає в садах, парках і уздовж доріг. Лікарською сировиною служать квіти, листя і кора молодих пагонів. Квіти заготовляють під час цвітіння. У науковій медицині використовують квіти білої акації при лікуванні захворювань нирок, сечового міхура і нирко-кам'яної хвороби.

Липа серцелиста

Поширена майже в усій Україні, крім крайнього степу. Ростає в парках, вздовж алей, біля садиб. Є ціною лікарською рослиною. У медицині використовують висушені суцвіття лише як потогінний і бактерицидний засіб для полоскання рота, при захворюваннях шлунка, печінки, кишечника, нирок.

Абрикос звичайний

Плодове дерево батьківщиною якого є Середня Азія та Китай. В Україні розводять у садах, придорожніх насадженнях, лісосмугах степових, рідше лісостепових районів. З лікувальною метою використовують плоди, насіння. Свіжі абрикоси корисно вживати при анемії, захворюваннях шкіри, слизової оболонки ротової порожнини, при трофічних виразках гомілки, при серцево-судинних захворюваннях. Сушені абрикоси (урюк, курага) є джерелом добре засвоєного калію. Дітям рекомендовано абрикоси при авітамінозах.

Горіх грецький (волоський)

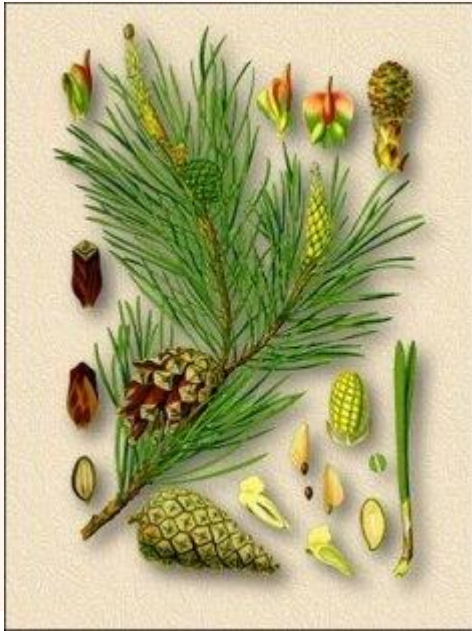

В Україні поширений у садово-паркових культурах, у лісових насадженнях, лісосмугах, посадках. У медицині для лікування використовують усі частинки рослини: листки – при хворобах шкіри, недостиглі плоди – при хворобах шлунка й кишечника. Збирають горіхи у вересні-жовтні, після опадання їх на землю.

Сосна звичайна

Є основною лісоутворюючою породою в Українському Поліссі. Лікарською сировиною служать бруньки, хвоя та живиця. Бруньки заготовляють взимку та ранньої весни, до початку їх інтенсивного росту. Препарати з сосни мають відхаркувальну, сечогінну, протизапальну, відволікаючу і болезаспокійливу дії.

Каштан кінський

Батьківщиною кінського каштану вважається південно-східна Європа. Ростає по всій території України. Використовують кору молодих гілок, квітиту шкірку насіння. Застосовують при варикозному розширенні вен, тромбофлебітах, при атеросклерозі, при захворюваннях жовчного міхура, хронічних захворюваннях кишківника, при суглобному ревматизмі, малярії, нічному занімінні рук та ніг.

Верба біла

Росте на берегах річок, ставків, дамб. Використовують кору молодих дерев або молоді гілки. У медицині використовується як кровоспинний, протигарячковий, глистогінний і заспокійливий засіб.

Відгадай

Навесні цвітуть, мов свічі,
заглядають сонцю в вічі.
А під осінь ті свічки
вдягнуть з голок кожушки.

(Каштан)

Викупана в сонечку, стоїть собі донечка.
Бджоли сонячний медок дістають з її квіток.

(Липа)

За хатиною в садочку у зеленому
віночку, у червоному намисті
дівчинонька чепуриться. І
збігаються всі діти, щоб на неї
поглядіти. За намисто кожен —
смик, тай укине на язик.

(Калина)

За настоянки краплину
з дивовижної рослини
всі коти — домашні, дикі,
і маленькі, і великі —
віддадуть вам без вагання
і карасика в сметані,
і сардельку найсмачнішу,
й найжирнішу в світі мишу.

(Валеріана)

Вам відома ця рослина?
Бо така, мабуть, єдина:
в неї квіти на стеблині,
мов пахучі намистини!
Як на мене, не зрівняти
з їх чудовим ароматом
геть усі докупи взяті
і духи, й дезодоранти!

(Конвалія)

Не вогонь, а пече.

(Кропива)

Зміст